

ДОПОВІДІ СЕКЦІЇ № 4:

РЕГІОНАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО: ПОЛІТИЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ

УДК 327.56

Дунічевська Т. Ю.

ПРОБЛЕМА ЄРУСАЛИМУ. МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТИ

Проблема Єрусалиму на сьогоднішній день займає одне з центральних місць в арабо-ізраїльському конфлікті. Актуальність даної теми обумовлена унікальністю міста і важливістю врегулювання питання для міжнародної спільноти. Сутність поставленої проблеми полягає у протистоянні ізраїльської та палестинської сторін за право суверенітету над Єрусалимом. Володіння містом трьох релігій є суперечливим питанням протягом століть, але саме події останнього року привели до ескалації конфлікту і стали поштовхом для відновлення дискусій на цю тему на міжнародній арені.

6 грудня 2017 року президент США Дональд Трамп визнав Єрусалим столицею Ізраїлю. Це рішення стало сенсацією, адже статус Єрусалиму протягом багатьох років не був остаточно визначений. Єрусалим фактично знаходиться під контролем Ізраїлю, але більшість країн світу визнають суверенітет Ізраїлю тільки над Західним Єрусалимом. Право на Східний Єрусалим мало перейти до палестинської держави, але в результаті встановлення на цій території ізраїльського контролю Генеральна Асамблея ООН характеризує її як окуповану. Міжнародне співтовариство неодноразово підтверджувало свою позицію про особливий статус Єрусалиму, який він отримав ще згідно з резолюцією Генеральної Асамблеї ООН № 181 в 1947 році.

У грудні 2017 року президент США не тільки визнав Єрусалим столицею Ізраїлю, але й доручив Держдепартаменту почати роботу з перенесення посольства з Тель-Авіва. Західні експерти і дипломати

стверджували, що на перенесення амбасади можуть піти роки, адже навіть немає відповідної будівлі, тому спочатку вважалося, що виконання рішення Трампа затягнеться. Але американська дипломатія впоралася всього за 5 місяців. Д Трамп своїм рішенням виконав закон, який був схвалений Конгресом США ще в 1995 р., але в зв'язку із загостренням ситуації на Близькому Сході, його виконання відкладалося кожні півроку.

14 травня 2018 року до 70-річниці незалежності Ізраїлю в Єрусалимі відкрили посольство США. Дипломатичне відомство розташувалося в приміщенні колишнього американського консульства, що передбачалося, як тимчасове рішення. У заході брала участь делегація високопоставлених представників США, серед них дочка і зять Трампа: Іванка Трамп і Джаред Кушнер. Сам Дональд Трамп спостерігав за відкриттям в режимі телемосту, зробивши вітальну заяву по відеозверненню.

Було прогнозовано, що відкриття американської амбасади призведе до загострення конфронтації між палестинцями та Ізраїлем. Вже 14 травня протести захопили сектор Газа і частину Єрусалима і спричинили за собою безліч жертв. Газетні видання писали про 58 убитих і 2700 поранених. Палестинське керівництво заявляло про «масову бійню» з боку Ізраїлю, в той час як Ізраїль повідомив, що це були вимушені заходи проти терористів. Білий Дім в свою чергу звинуватив в зіткненнях ХАМАС, спираючись на факт, що насильство було спровоковане палестинським угрупованням.

Рішення про перенесення посольства піддалося критиці не тільки з боку ворогів, але і з боку союзників США. Лідери більшості європейських держав засудили дію Д. Трампа. Уряд Великобританії заявив про неможливість визнання Єрусалиму столицею Ізраїлю до тих пір, поки на Близькому Сході не запанує мир. У свою чергу міністр закордонних справ Росії С. Лавров підтвердив позицію Москви: «ми переконані в тому, що недоречно в односторонньому порядку переглядати рішення міжнародної спільноти таким чином».

Арабські лідери також засудили дії США. Ліга арабських держав назвала перенесення посольства «грубим

порушенням норм міжнародного права», а офіційний представник ПНА Набіль Абу Рудейна заявив, що дана подія призведе до «провокації і нової фази нестабільності на Близькому Сході». Турецький президент відкрито висловився проти позиції США і Ізраїлю і відкликав своїх представників з цих держав. МЗС Ірану закликало ісламські держави згуртуватися і вжити рішучих заходів щодо рішення США.

Слід вказати на дуже важливий факт, що були країни, які підтримали США в рішенні про перенесення посольства в Єрусалим. Ще в грудні 2017 року прем'єр-міністр Ізраїлю Біньямін Нетаньяху закликав всі країни, які прагнуть до миру, наслідувати приклад США. Також він наголосив, що вже здійснює контакти з багатьма країнами з приводу перенесення їх посольств. Гватемала стала першою країною, яка не тільки підтримала заяву президента США про офіційне визнання Єрусалиму столицею Ізраїлю, а й перевела своє посольство в Єрусалим. За Гватемалою послідував і Парагвай, але вже у вересні 2018 року скасував своє рішення. Чехія, Гондурас і Румунія також розповіли про плани перенесення посольств з Тель-Авіва до Єрусалиму, але поки терміни виконання не вказані. Про рішення перенесення посольства в Єрусалим заявив і новообраний президент Бразилії Жаїр Болсонару, який підтвердив свої наміри під час інавгурації. Прем'єр-міністр Австралії Скотт Моррісон визнав Західний Єрусалим столицею Ізраїлю, заявивши, що про перенесення посольства поки мова не йде, тому що це вимагає великих витрат. Але Австралія відкриє в Єрусалимі своє представництво з питань оборони і торгівлі.

Важливою подією 2019 року по досліджуваному питанню стало об'єднання консульства і посольства США в Єрусалимі. Державний департамент заявив, що злиття було зроблено з міркувань ефективності і не сигналізувало про зміну політики щодо остаточного статусу Єрусалиму. Дана подія викликала негативну реакцію з боку палестинців, адже генеральне консульство де-факто слугувало посольством США на палестинських територіях. Палестинські лідери заявили, що США більше не можуть виступати посередником у врегулюванні близькосхідного конфлікту.

Таким чином, за останні два роки контексти проблеми Єрусалиму значно трансформувалися. Принципову роль у цьому зіграло визнання Єрусалиму столицею Ізраїлю американським президентом Дональдом Трампом, що не привело до вирішення проблеми, а ускладнило її та викликало негативну реакцію з боку міжнародної спільноти.

Рекомендовано до друку
– к. політ. н., доцентом Захарченко А. М.